

Declarația de la Bratislava

Diaconia și Excluziunea Socială în Centrul și Estul Europei

18.03.2010, Bratislava

Introducere

Această declarație reprezintă rezultatul unui proces de consultare și învățare organizat de către Interdiac și membrii săi, precum și de partenerii din centrul și estul Europei. La baza acestui proces a stat un studiu al practicii diaconale și o analiză a nevoilor în această regiune, precum și o muncă de doi ani de zile cu partenerii, în scopul identificării priorităților de învățare și dezvoltare. Acesta a implicat în mod necesar reflecție asupra obiectivelor și metodologiei, precum și asupra structurilor Diaconiei și acțiunilor sociale ale bisericilor. De asemenea, a implicat și o examinare a provocărilor specifice contextuale. Această fază de lucru a fost integrată într-un program de studiu de o durată de șase luni cu tema ‘Diaconia, Participare și Incluziune Socială’, în cadrul căruia participanții, reprezentând o diversitate în regiunea menționată anterior, s-au implicat în studiul și practica acestui domeniu. Studenții din cadrul programului și 55 de membri și parteneri din 15 țări s-au întâlnit la Bratislava în perioada 14-18 martie 2010 pentru a reflecta asupra acestei teme. Această declarație sumarizează unele aspect-cheie ale întregului proces. Prin intermediul declarației, Interdiac, membrii și partenerii vă adresează **o invitație să vă alăturați procesului de dezvoltare a răspunsurilor privind excluziunea socială în regiune și a activităților pentru societate și economie, acolo unde excluziunea nu mai este tolerată.** Ținând cont de experiența avută în cadrul Interdiac, putem menționa că această sarcină solicită schimbări personale profunde, precum și modificări ale organizării societăților și economiei. Aceasta implică de asemenea schimbări ale Diaconiei și bisericilor. Este provocarea noastră să dezvoltăm o muncă specifică cu oamenii afectați de procesele excluziunii și cu societatea civilă, în scopul urgentării schimbărilor necesare.

Mai mult, această întrunire la Bratislava a reprezentat o contribuție din partea Interdiac în cadrul Anului European pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale propus de Uniunea Europeană. Oricum, această întrunire a fost și un moment simbolic al aniversării a 20 de ani de la schimbările politice și economice care au influențat fiecare țară în această regiune, întreaga Europă și țările din jur. Este un moment bun să păstrăm și să evaluăm dintr-o perspectivă creștină acele modificări care amintesc de cuvintele lui Iisus- ‘cei din urmă’- aceia cu mai puțină putere și resurse. Noi nu avem capacitatea să împlinim în totalitate această provocare, dar munca

împreună ne dă un avantaj unic din moment ce toți participanții procesului inițiat de Interdiac au contact direct cu grupuri marginalizate și excluse. Abordarea propusă de Interdiac își are rădăcinile în practica angajaților plătiți sau nu și în experiența persoanelor excluse.

Provocări contextuale

Faptul că am menționat cea de-a 20-a aniversare a inițierii procesului de transformare în această regiune, ne amintește că una dintre provocările majore este reprezentată de fondarea Diaconiei și a acțiunilor sociale ale bisericilor, precum și de activitățile societății civile. Putem observa acum că avem în față un drum întins. Societatea civilă este încă fragilă în multe locuri și Diaconia nu este recunoscută pe deplin în majoritatea părților regiunii amintite. De asemenea - și mult mai important - procesul schimbării a adus multe probleme care au reprezentat o noutate, cum ar fi lipsa locurilor de muncă și lipsa adăposturilor. Mai mult, unele probleme ascunse au ieșit la lumină, precum maniera în care persoanele cu dizabilități sau cele dependente de îngrijire specializată pe termen lung erau tratate în sistemul anterior. Aceasta a prezentat o provocare dublă pentru Diaconia și acțiunea socială creștină. Bineînțeles că țările din această regiune nu au fost marcate de același grad al traumei ca urmare a schimbărilor și în unele cazuri regimul de îngrijire este bine dezvoltat. Parțial, acest aspect corespunde poziției adoptate de diferitele țări în sistemul european și al economiei globale, dar se leagă și de tradițiile care au fost stabilite la începutul secolului al xx-lea și care au influențat diferit procesul transformării.

Odată cu conexiunea realizată între aceste procese și introducerea piețelor de desfacere și creșterea individualismului, au apărut alte evenimente traumatice în regiune cărora organizațiile creștine, bisericile și asociațiile non-guvernamentale trebuie să le facă față. Noi punem accent aici pe incidența luptelor armate și a conflictelor civile în Europa în ultimii 20 de ani. Aceste evenimente au lăsat un număr ridicat de oameni și multe comunități dislocate și dezechilibrate. De asemenea, au existat și alte evenimente politice care au condus la violență, represiune și tortură. Este clar – consecințele acestor evenimente și ale altor amenințări rămân o provocare pentru justiția socială, drepturile omului și Diaconia. În al doilea rând, în ultimii doi ani am fost martorii impactului imens al crizei financiare, care, deși are origini în vestul Europei,

influențează direct oamenii și comunitățile din întreaga lume. Multe acțiuni sociale care au fost construite de-a lungul timpului au fost dizolvate peste noapte. Este aproape clar- ca și regulă generală- că în această criză financiară structurală persoanele mai slabe, grupurile și țările au mult de suferit. Această criză a dezvăluit, într-un mod crud, dependența economiei multor țări de instituții financiare externe și surse de putere politică

Viziunea Diaconiei și a Acțiunii Sociale Creștine

Diaconia reprezintă un concept comprehensibil, cu rădăcini în viața personală și în cea congregațională a tuturor creștinilor. Reprezintă chemarea pentru a da un răspuns ‘celorlalți’ aflați în nevoi specifice. Ea reprezintă baza muncii noastre, dar în cadrul procesului Interdiac am explorat diferite aspecte ale Diaconiei. Spre exemplu, Diaconia poate fi explicată în organizații diaconale speciale sau organizații non-guvernamentale, fondate de congregații sau grupuri de creștini. Poate fi, de asemenea, promovată și organizată ca parte a vieții bisericilor instituționale sau a corpurilor ecumenice sau în organizații fondate de o biserică, dar independente de aceasta. Forma precisă depinde de istorie, context și viziunea ecleziastică. Diaconia poate fi identificată ca și atitudine față de viață, care presupune dăruire față de Iisus Hristos și Tărâmul lui Dumnezeu, împuternicit de Sfântul Duh în acțiune. Are un fundament spiritual și își găsește rădăcinile în biserică, dar intră în rezonanță cu cei care își propun obiective similare. Diaconia își propune să:

- servească oamenii în viața lor de zi cu zi, care întâmpină momente de criză sau au nevoi spirituale și să pună la dispoziție calitate socială și alte servicii. Diaconia își are bazele muncii în participarea și împuternicirea celor pe care îi servește;
- creeze o cultură bazată pe împărtășire, respect pentru diversitate și participare;
- construiască o comunitate umană care să respecte demnitatea umană a fiecărei persoane făcute după imaginea lui Dumnezeu;
- dezvolte acțiuni în favoarea justiției și să pună capăt opresiunii, cu și pentru oamenii aflați în situație de in Justiție economică și socială sau în alt tip de stres;

-contureze priorități politice și economice și să creeze, împreună cu alții, o democrație activă care respectă toate dimensiunile drepturilor omului.

În cadrul programului Interdiac lucrăm pentru realizarea acestor obiective de bază ale Diaconiei prin conștientizarea celorlalți, formare, cercetare și dezvoltare.

Provocări actuale pentru Diaconia și Societate în centrul și estul Europei

Participanții întrunirii Interdiac au identificat consecințele crizei economice recente ca fiind cea mai mare provocare în multe arii, dacă nu în toate contextele regiunii. Devine clar faptul că unele țări și grupuri au fost afectate mai mult decât altele. Lipsa locurilor de muncă și absența sau beneficiile neadecvate de pe urma somajului au atins multe familii și comunități aflate în sărăcie și datorii. În frunte se află serviciile de sănătate care au fost diminuate sau închise și condițiile de lucru pentru mulți salariați, incluzând reducerea personalului calificat. În unele cazuri, Diaconia a fost sever afectată de criza economică. O parte din costurile acestei crize sunt plătite de cei mai vulnerabili, care nu au avut nici o contribuție la situația dată și la consecințele acesteia și de către categoriile profesionale care lucrează direct cu persoanele vulnerabile. În funcție de țară, există diferite aspecte care pun presiune și care sunt abordate de Diaconia și alți actori sociali, incluzând prevalența unei ‘culturi a capitalismului sălbatic’, care inhibă dezvoltarea economică și socială. În unele țări există o criză politică care rezultă din abuzul de putere și corupție sau din monopolizarea puterii în mâinile unui grup mic. Un bun exemplu îl reprezintă impactul pe termen lung al războiului și conflictului civil, care pune umbră pe oameni și comunități și care produce ‘un sentiment continuu de nesiguranță’. În multe alte părți ale regiunii, lipsa unei societăți civile funcționale și valorizate întărește alienarea și reduce respectul de sine, prin negarea mijloacelor importante prin care oamenii pot acționa efectiv pentru schimbare.

Provocări specifice pentru Diaconia

În acord cu participanții și feedbackul primit de la partenerii Interdiac, cele mai importante aspecte cărora Diaconia le face față zilnic sunt:

- creșterea pe termen lung a ratei șomajului persoanelor tinere;
- creșterea nivelului de sărăcie, care afectează în mod special copiii și vârstnicii;
- creșterea datoriilor personale și familiale;
- creșterea nivelului violenței domestice;
- lipsa adăposturilor, care afectează mai multe persoane și familii;
- zdruncinarea structurilor familiale și a solidarității intergeneraționale;
- consumul de alcool și substanțe;
- conștientizarea pericolului HIV/SIDA și a tratamentului;
- impactul negativ asupra minorităților;
- probleme ale migrației;
- creșterea nivelului de neglijare a demnității umane și aroganța față de grupurile/ oamenii marginalizați .

Pentru a aborda aceste aspecte este necesară reflecția și dezvoltarea unor forme noi ale practicii diaconale. În activitățile Interdiac, implicând cercetarea și modulele de studiu în Bratislava, am identificat nevoia de schimbare a practicii diaconale. Aceasta implică sprijinirea procesului de dezvoltare a unei analize adecvate a contextului, pe baza căreia să se inițieze metode de lucru. Nu înseamnă doar analiza nevoilor unui client sau a unui grup, ci o analiză de context lărgită. Pentru a întâmpina aceste provocări subliniate anterior, Diaconia trebuie să lucreze nu numai cu persoane și familii, ci să devină implicată în construirea unor comunități incluzive. Această dorință implică o mutare a accentului de la strategiile asistării la strategiile împuternicirii/ responsabilizării. Accentul trebuie să cadă pe muncă, angajare și dezvoltarea economică a comunității. Implică de asemenea un efort pentru asigurarea unor sisteme minime de venit pentru toți și servicii egale care sunt accesibile celor care au nevoie de ele. În cele din urmă, Diaconia nu se va ocupa doar de aspecte întâmpinate de victime ale contextului social și economic, dar și de schimbare, astfel încât societatea să nu producă victime.

Implicații pentru Diaconia și Acțiunea Socială Creștină

Participanții la conferința de la Bratislava au recunoscut nevoia de a-și dezvolta munca într-un context mai larg și să adopte noi strategii pentru combaterea excluziunii sociale. Unul dintre aspectele cele mai importante exprimate în cadrul întrunirii îl reprezintă nevoia Diaconiei și a acțiunii sociale creștine de a avea la bază o analiză mai profundă și competență a situației și contextului. În trecut, multe activități au început fără o analiză atentă, ceea ce a dus la acțiuni ineficiente pe termen scurt, eșecuri ale proiectelor sau burnout. În unele cazuri, agențiile donatoare au condus proiecte în acord cu prioritățile lor, mai degrabă decât cu cele locale. Diaconia are nevoie de o strategie de lucru cu și în numele oamenilor /comunităților excluse, în scopul creării schimbării la diferite niveluri, de la cel local la cel național și internațional. Aceasta implică deschidere și flexibilitate pentru a răspunde nevoilor noi și urgente sau pentru a dezvolta noi metode de lucru. Diaconia și acțiunea socială creștină ar trebui să activeze pentru parteneriate strategice cu societatea civilă și pentru crearea dialogului între actorii Diaconiei și puterile statului/ politice. În plus, aceasta presupune dezvoltarea capacității de lucru pentru schimbare în societate și a economiei, precum și la nivel personal și comunitar. Profilul și imaginea Diaconiei și a acțiunii sociale creștine în regiune au nevoie să fie mult mai eficiente dezvoltate și propagate. Munca ecumenică și participatorie ar trebui să fie normă și este necesară crearea unor platforme naționale și regionale pentru colaborările între biserici, prin împărtășirea experienței și construirea unei coaliții.

Odată cu sublinierea implicațiilor pentru practică, s-a ajuns la concluzia că pentru a combate și preveni excluziunea socială este necesară o nouă perspectivă asupra valorilor în societate și economie. Dintr-o perspectivă creștină și bazată pe valori, noi suntem într-o situație critică a creșterii unui model bazat pe consum individual, ceea ce a dus la o inegalitate crescută. În mod inevitabil a produs mai multă sărăcie și excluziune. Acest model economic erodează viața de familie și comunitară, care sunt pilonii pe care se construiește o societate sănătoasă. Astfel, Diaconia și alte organizații sociale creștine ar trebui să se implice într-o economie care este la dispoziția oamenilor.

Implicații pentru Interdiac

Împreună cu membrii și partenerii săi, Interdiac va lucra la implicațiile conferinței de la Bratislava și invită alte organizații diaconale și civile să se alăture procesului prin:

Construirea unei rețele:

▪ **Crearea unei rețele și schimbul de experiență** în scopul consolidării acțiunilor naționale și internaționale sprijinite de cercetare și analiză, precum și de inițiative de sprijin- oferirea unor locuri de muncă și folosirea website-urilor și a altor mijloace media (internet).

Formare și sprijin pentru dezvoltarea lucrătorilor plătiți sau nu:

▪ Explorarea posibilităților pentru **conexiunea între formare și voluntariat** și pentru specializarea celor care vor lucra cu voluntari la nivel local.

▪ Continuarea dezvoltării trainingurilor bazate pe o **abordare participativă** pentru lucrul cu oamenii și comunitățile și pe o abordare centrată pe cel care învață, în cazul trainingurilor pentru practica reflectivă.

▪ Dezvoltarea modulelor de formare pentru cei implicați în **supervizarea muncitorilor plătiți sau neplătiți**, folosind modelul „interdiac” pentru practica reflectivă și crearea unei structuri și culturi de mentoring și suport mutual pentru angajații din diverse localități.

Training pentru sprijinirea dezvoltării strategice:

▪ Consultarea cu partenerii pentru dezvoltarea strategiilor Diaconiei și acțiunii sociale creștine în regiune.

▪ Dezvoltarea trainingurilor pentru analiza socială și economică.

▪ Promovarea răspunsurilor locale care leagă acțiunea socială și economică în zonele urbane deficitare și comunitățile rurale prin formarea pentru dezvoltarea economică comunitară.

▪ Dezvoltarea abilităților și strategiilor pentru dezvoltarea unor **activități participative cu impact asupra politicilor publice** .

-Sprijin pentru teme precum team building, dezvoltarea proiectelor și management, precum și pentru monitorizarea, evaluarea și oferirea unei legături relevante cu organizațiile-expert în domenii specifice.

Cercetare și Dezvoltare:

- Dezvoltarea unor proiecte de cercetare și dezvoltare în contextul Diaconiei în regiunea amintită, incluzând analize comparative și modele de lucru și conectarea acestui proiect cu departamente ale universităților și folosirea rezultatelor pentru formare și sprijinirea acțiunii politice.
- Interdiac se angajează să sprijine membrii și partenerii săi în regiune în munca față de societate și economie, acolo unde nimeni nu este exclus și să sprijine modelele participatorii ale modelelor de angajament social.
- Interdiac invită bisericile, organizațiile ecumenice, instituțiile educaționale și alte organizații relevante să se alăture acestei declarații.

Academia Internațională pentru Diaconia și Acțiune Socială, Centrul și Estul Europei, o.p.s. (interdiac)

Interdiac este o nouă Academie care își are rădăcinile în centrul și estul Europei. Având parteneri în zece țări în această regiune, dezvoltăm programe noi de studiu și cercetare, precum și crearea de rețele, pentru a întâmpina nevoile acțiunii diaconale și sociale. Viziunea Interdiac urmărește promovarea unei educații la nivel înalt și sprijinirea învățării de-a lungul vieții într-un context internațional. Sprijinim de asemenea cercetări specifice, proiecte de dezvoltare și schimb de experiență, care vor întări acțiunea diaconală și socială în regiune. Această viziune asupra învățării începe cu motivația studentului și este înrădăcinată în valorile diaconale. Aceasta presupune că Interdiac sprijină:

- Protejarea și promovarea demnității umane a fiecărei persoane, considerând clientul subiect (nu obiect) al muncii sociale, diaconale și comunitare.
- Abilități și strategii pentru a sprijini participarea și împuternicirea/ responsabilizarea persoanelor excluse și marginalizate.

▪Nevoia de a lupta împotriva excluziunii sociale, activități pentru o societate multiculturală și influențarea schimbării sociale în direcție pozitivă.

Activități educaționale Interdiac

- Interdiac pune bazele unui program de studiu nivel licență, cu specializare în asistență socială diaconală și dezvoltare comunitară.
- Interdiac a oferit deja un program de studiu acreditat de 5 luni ‘Incluziune Socială, Participare și Diaconia’.
- Interdiac crează un program de seminarii mobile și workshopuri.

Fondatorii Interdiac

- Slezská Diakonie, Republica Cehă
- The Foundation of Helsinki Deaconess Institute, Finlanda

Partener Interdiac

- Diaconia University of Applied Sciences, Finlanda

Date de contact

International Academy for Diaconia and Social Action, Central and Eastern Europe, o.p.s. (interdiac), Dukelská 264/5, 737 01 Český Těšín, Czech Republic, www.interdiac.eu;

Director al Interdiac: Janka Adameová, office@interdiac.eu, +420 731 401449;

Head of Education: Tony Addy, education@interdiac.eu, +358 40 765 9025;

Material tradus și adaptat: Gianina – Ioana Postăvaru, gianinapostavaru@yahoo.com, 0747426573.